

קצרו

כח א ששם חס סמן חקא סוף א

הוא ששם חס סמן חקא סוף א

כח א ששם חס סמן חקא סוף א

בשני

בשני וכו' חס סמן חקא סוף א

בשני וכו' חס סמן חקא סוף א

רבינו הנגאל

לית לבם אחרית

אמר

אמר רב פפא הלך

אמר רב פפא הלך

בשלשה פרקים פרק רביעי תענית

סדרת השנים

סדרת השנים

סדרת השנים

אמר

אמר רב פפא הלך

אמר

אמר רב פפא הלך

אמר

אמר רב פפא הלך

אמר

אמר רב פפא הלך

סדרת השנים

סדרת השנים

סדרת השנים

אמר

אמר רב פפא הלך

אמר

אמר רב פפא הלך

אמר

אמר רב פפא הלך

אמר

אמר רב פפא הלך

בשלשה

בשלשה פרקים

בשלשה פרקים

אמר

אמר רב פפא הלך

אמר

אמר רב פפא הלך

אמר

אמר רב פפא הלך

אמר

אמר רב פפא הלך

אמר

אמר רב פפא הלך

אמר

אמר רב פפא הלך

3

Isserlein, Israel ben Petahiah

ספר

תרומת הדישן

חיברו ויסדו חד מרבוותא קמאי דפקיעי שמייהו
הגאון הנורא רבינו ישראל זלה"ה
אשר נודע שמו בשערים ומכונה בין האשכנזים
בשם רבי איסרלאן תלמיד רבינו עוזר משלעזיא
תלמיד תלמידו של מהר"ם מרוטנבורק ז"ל

חלק ראשון

שאלות ותשובות

ערוך ומוגה עפ"י כתבי יד בתוספת תשובות חדשות
עם
ציונים מקורות השוואות והערות

מאת

שמואל אביטן

בלאאמור הגאון מוהר"ר משה שליט"א

פעיה"ק ירושלים תוכב"א

נידח השו"א לה"ה

עלה כהא, דאינוהו סברי דנהגו מר"ח ואילך, ואיהו לא כתב אלא בשבת זו, ה"ג נימא דכהא נמי פליגי, דנהגו אפילו בצונן ולהכי נקיטי אינהו שלא לרחוץ ולא נקטו שלא לכנס במרחץ כהרמב"ם. אמנם כמדומה לי שראיתי בימי חורפי רוחצים בנהרות מר"ח ואילך ולא מיחו בידם, והמחמיר תבא עליו ברכה.³

ברחיצה אף בצונן, כמו שנהגו באבל. אלא ע"כ מנהג אבותינו נמי דאסור ברחיצה אף בצונן, ולכך קאמר שפיר במרדכי ומיהו, אהא דמשמע תלמודא דדוקא בטי' כאב אסור ברחיצה. אע"ג דלשון הרמב"ם⁴ משמע דדוקא בחמין נהגו איסור, דכתב שנהגו הכל שלא לכנוס למרחץ בשבת זו. מ"מ נראה דכיון דא"ז ומרדכי פליגי

סימן קנא

שפלות הסעודה ניכר אלא בישוב על גבי קרקע,⁴ אבל חליצת מנעל לא שייכי מידי לסעודה לאחשובי או לגרועי. ועוד נראה דהאי סעודה דמיא לסעודת אנינות דמקמיה אבילות היא. והכי משמע לשון הספר כרבי יודא בר אילעאי דקאמר והיה יושב בין תנור לכירים ודומה לו כאלו מתו מוטל לפניו, והיינו אנינות. וגבי אנינות תנינא אינו מיסב ואוכל ואינו אוכל בשר ואינו שותה יין, והיינו ממש כמו סעודה המפסקת לדיחן, ובלאו הכי לא רגילינן בהסיבה כדלעיל. אבל חליצת מנעל אינה צריך באונן כדאיתא בהדיא בתוס' פ"ק דכתובות⁵, ומוכח התם משום דמקילינן באנינות טפי מבאבילות, להכי לא צריך חליצת סנדל. ותו דהמדקדק ברברי רבותינו⁶ שכתבו סדר היום דתשעה באב, משמע דלא הוזכרה כלום חליצת מנעלים עד תפילת ערבית⁷.

שאלה: בסעודה המפסקת צריך לחלוץ מנעליו או לא.

תשובה: יראה דאין צריך. ואע"ג דאחד מן הגדולים⁸ כתב דצריך וכן נהג הוא בעצמו, ונתן טעם לדבר דכיון דבעי ישיבת קרקע לא אשכחן ישיבת קרקע בלא חליצת סנדל. מ"מ שאר גדולים לא נהגו הכי. ונראין דבריהם משום דלפי הענין נראה דהא דבעי סעודה זו ישיבת קרקע לא מטעם אבילות, דהא אכתי לא עייל תשעה באב, אלא דבעי סעודה ענייה ושפלה⁹, ומשום הכי אסרינן שני תבשילין וכשר ויין, ולכך בעי נמי ישיבת קרקע. דבהא נימא נמי שאין חשובה כדאמר בכמה דוכתינן לחשיבת הסעודה מיסב ואוכל. ולדידן דלא נהגינן לעולם בהסיבה אין

סימן קנב

דבי רב משמע לגמרי. ועוד הא אמרינן (תענית ל, א) תינוקות דבית רבן בטלים כתשעה באב משום פקודי ה' ישירים משמחי לב. ע"כ משמע דווקא בגדי קטנים דשייך בהו נמי אבילות אי משום הינוח אי משום עגמת נפש, כדאמרינן קורעין לקטן משום עגמת נפש. ותו דיהיב מהר"ם נמי טעמא מדאמרינן תינוקות דבית רבן בטלים, וכל הני סברות לא שייכי בארמאות, וק"ל. ומהא דבטלי קצרי דבי רב אין להביא ראיה לאסור מדבטלי לגמרי ולא ככסו אפילו לארמאות, כדמיייתי מיניה ראיה אבגדי קטנים. וי"ל דבטלו ודאי לגמרי, דלא הוו שכיחי ארמאות ביניהם, שהיו ישראל עושים

שאלה: נשים המכבסות זעיפים לארמאות, שרי להו לכבסם בשבת שחל תשעה באב להיות בתוכה או לאו.

תשובה: יראה דמתוך הסברא נראה להתיר. שהרי אין איסור כיבוס בשבת זו משם משום דאסור מלאכה במלאכה אלא שאסרו חכמים לספר ולכבס כדי למעט בשמחה ולהראות האבילות, והא לא שייך בכיבוס בגדי הארמאות. ונראה ג"כ להביא ראיה מהא דפסק מהר"ם בהלכות שמחות שלו¹⁰, דאסר לכבס בגדי קטנים בשבת. והביא ראיה מדבטלי קצרי

ט"ב) ס"י תרל"ט. 4. פ"ה מתענית ה"ז. [ובב"י ס"י תקנ"א איתא "רמב"ן וט"ס הגא. 5. ע"י ב"י וד"מ שם (סק"ז) הביא מהר"ן תענית ל, א) דמדינא מותר לרחוץ וכתב המ"מ פ"ה התם רמדינא רחיצה שרי אפ"י בעט"ב וכו', ועוד ע"ש מה שהביא מהר"ל (ס"י ט"ז). וע"י ראבי"ה שם וחסד' ר' קלונימוס מרומי במעשה"ג (עמ' 35) ופרדס (ס"י קנ"ז) ורוקח (ס"י ש"י"ב) ושבלי הלקט (ס"י רס"ד) וע"י לקט"י ת"א עמ' 107].

ס"י קנא: 1. רמ"א (ס"י תקנ"ב ס"ז). 2. ר' מענדל קלוזנר — [עפ"י לקט"י ת"א עמ' 109]. אכן מההר"ש הביא בלקט"י שם שלא נהג כן. 3. ע"י ט"ז (סק"א) ומג"א (סק"ה) וכתב דמשו"ב נראה דמותר לשבת אח"כ על הספסל. 4. מג"א (ס"י תקנ"ב סק"ז). 5. ד. א ד"ה בועל. 6. ע"י אר"ז (ת"ב ס"י תט"ז) ומהר"ל הלכ' ט"ב (עמ' לה, א) ובתשו' החדשות (ס"י נ"ה). 7. במהר"ל החדשות (ס"י נ"ד) כתב שחולצים קודם ברכו, אכן בדלכ' ט"ב (שם) הובא משמו אחר ברכו, וכלקט"י (ת"א עמ' 111) עמד ע"ז וכתב דההוא דהתשו' כעיקר.

ס"י קנב: 1. ס"י כ"ה וע"ה (מב"ב תפ"ז ח"ג) — וכ"ה בתשו' מב"ב (ד"פ ס"י שו"ד) ומרדכי מר"ק ס"י (תתע"ה), ודלא כר"ת בתוס' שבת (ק"א, ט ד"ה רש"י ור"י רש"י דמ"ז) ורמ"ר משרת אות ה"ו וע"י אר"ז (ת"ב ס"י ס"ג) ומרדכי שבת (ס"י שפ"ט). 2. ע"י מג"א (ס"י תקנ"א

→ ולא דמי לבגדי קטנים דלא אסרי להו משום מראית העין, דהתם ניכר הוא לכל דבגדי קטנים הם.

אמנם נראה דאותה מלאכה שעושינן הנשים לצעיפים קודם הכביסה, שמוללין הקצוות אין לאסור בשבת זו כל עיקר בצעיפים ארמאיות, דאפילו בצעיפים ישראלית אינה אלא חומרא יחידא, דלא דמי כלל לתיקון השתי לבגדים חדשים. וגם הנשים הטוות חוטין כדי לתפור בהן בגדים ומחיתים ממלאכה זו, נראה דשרי לטוות בשבת זו. דהך נמי לא דמי לתיקון השתי שהוא בתחילת אריגת הבגדים ואיכא שמחה בדבר, משא"כ בחוטי התפירה.⁸

L

סימן קנג

שאלה: בט' באב שרי להלוב הפרות ושאר בהמות או צריך לעשות על ידי נכרים.

תשובה: יראה דלכאורה משמע דשרי. דהא בחוה"מ דאיכא איסור בעשיית מלאכה לר"ת¹ ור"י² מדרבנן, ולמקצת הגאונים³ מדאורייתא, אפ"ה היתר פשוט דחולבין הבהמות בעצמן.⁴ וא"כ כ"ש בט' באב דאינו אלא מנהג, כדתנן פ' מקום שנהגו (פסחים נד, ב) מקום שנהגו לעשות מלאכה בט' באב וכו'. ותנן נמי מקום שנהגו לעשות ב"י"ד כו', משמע קצת דדין אחד הוא למלאכת ט' באב וי"ד קיל טפי מחוה"מ כדאיתא התם. אמנם נראה דיש לחלק דבחוה"מ איסור מלאכה משום שביתה הוא, שרו רבנן כל מלאכת הדיוט ושאינו של טורח, וכן מה שהוא לצורך שמחת המועד. אבל מניעת מלאכה בט' באב משום ענוי הוא, כדאיתא פ' בתרא דתענית (ל, ב) רשב"ג אומר לעולם יעשה אדם עצמו כת"ח כדי שיתענה, ופרש"י שם⁵ כדי שיתענה כלומר עינוי הוא להם שהיו בטלים מהמלאכה. ולפי טעם זה י"ל דכל מלאכה בין של טורח או לאו, וגם מלאכת הדיוט אם יש בה שיהיו קצת שמשתעשע בה, אין לעשותה בט' באב מפני שע"כ מתבטל (בעינוי)

[מעינוי]. לאפוקי הדלקת הנרות או לקשור או להתיר שאין בה שיהוי ודאי פשוט להתיר בט' באב. וכן מלאכות שהתירו חכמים לשמחת המועד ודאי אין לעשותם בט' באב, כדפסקו הגאונים⁶ דאסור לאבל לעשות בימי אבלו מלאכה שהתירו חכמים לצורך שמחת מועד ואיכא למימר דהוא הדין ט' באב. ובמרדכי בסוף מס' תענית⁷ כתב בשם ראב"ה⁸, דהאידיא נהגו שלא לעשות מלאכה בט' באב כו' עקיבא (תענית ל, ב) דאמר כל העושה בט' באב כאילו עושה ביוה"כ.

אמנם מאד תמהתי על הני מילי דראב"ה, דבכל הספרים שנמצאו בידינו לא מיירי רבי עקיבא במידי דמלאכה⁹, אלא קאמר כל האוכל ושותה בט' באב וכו'. ורשב"ג¹⁰ קאמר התם כל העושה מלאכה בט' באב אינו רואה סימן ברכה לעולם, ובלשון זה כתב רב אלפס¹¹ ואשירי¹² בחבוריהם. ועוד תמהתי על הא דלעיל דקאמר יעשה עצמו כת"ח כדי שיתענה, פ"י עינוי הוא להם שהם בטלים ממלאכה. ומטעם זה חלקנו בין מלאכה דחול המועד ובין מלאכה דט' באב. דפ"ק דתענית (יב, ב) פריך בשלמא כולהו תענוג הוא ולכך אסירו בתענית צבור שגזרו על הגשמים,

סקל"ח) שתמה ע"ד השו"ע שפסק כרבינו דב"י (סי' שפ"ד) פסק דאין אבילות לקטן, וכתב ונ"ל דאבילות דרבים כחמירין טפי, ע"ש. 3. שבת סי' תכ"ו. 4. ב"י ושו"ע (סי' תקנ"א ס"ד) ועי' מג"א (סקר"ט) ובענינא יש להקל וכן במקום שיש להם לעכורים מלבושים אחרים. 5. ב"מ סי' של"ח. 6. ב"מ ע"א, ב ד"ה כגון. 7. רפ"א (שם ס"ד). 8. ובלקט יושב (ח"א עמ' 108) הובאה תשו' זו ומסתרימת כוהנלע"ד כתבתי, אכן בעניניו הדברים לא ברורים כ"כ כי כתב במבוא לקט"י שבתשו' שבידו כל הדשין תשו' מרבינו מסתיימות כוהנלע"ד. [ועי' תו"י סי' ע"ד שכתב שכל מקום שכתב רבינו כן היינו שמשופק בדבר והביאו שה"ג, ולפ"י אי"ז מדויק כ"כ].

סי' קנג: 1. הניגה ית, א תוד"ה חולו וע"ז כב, א ד"ה תפוק, ובמרדכי מו"ק (סי' תחל"ה) והגמ"י (פ"ז מו"ט אות א'), 2. ל"מ — ועכ"פ כ"ב הרא"ש מו"ק (פ"א סי' א') וכו"ה דעת רש"י מו"ק (יא, ב ד"ה אלא אפי"ן) והגיגה (ית, א ד"ה הא) ועי' רש"י בפ"י החומש (שמות כג, יד), ועי' שד"ח (ח"ה עמ' 375). 3. הר"ף מו"ק רמז אלף קנ"א (א, א מרפ"ס) ועי' הכ"כ ונימוקי ריש מו"ק, וכו"ה דעת הר"א ממו"ק ביראים (סי' קל"ג) מובא במרדכי שם, ועי' ב"י (סי' תקל"ה), ועי' רשב"ץ (ח"ב סי' ר"י) ורמב"ן ושאר מו"ק (כג, א ד"ה עור) ועי' בס' הלכות (עמ' כב, א). 4. רמ"א (סי' תקל"ג ס"ה). 5. לפנינו ברש"י ליהא — [ועי' ה"ט ברכות ית, ב] — אך עי' בפרש"י על הר"ף שם (רכז תתכ"ב — י, ב מרפ"ס) ד"ה לעולם, ופ"י הגו הוא לרם, וכענין: כתב בע"ז (נג, ב ד"ה לעולם). 6. רא"ש תענית (פ"ד סי' ל"ב) ועי' בה"ג (ד"ב עמ' 206) ועי' ראב"ה (ח"ג סי' תתמ"א). 7. סי' תדל"ז. 8. ח"ג סו"ס תפ"ח. 9. לפנינו אכן ליהא לשון הגמ' המובא בראב"ה, אך בבה"ג (ד"ו עמ' 77, ד"ב עמ' 191) ובמחזור וטרי (עמ' 228)

(ב) יאם: עיין ט"ו. היתר גזירה. אף על פי שאין סכנה רק הפסד מכוון שרי. ועיין סימן תק"מ כמ"א וכו' ג. וקשה בחול המועד דבר האבד שרי, ויש לומר התם סוהרו אבל אין בונהו כשאין סכנה. ולא שייך מיכנה כו', וכאן כל שיש הפסד מכוון אם יפול ישבור החומה ויתקלקל יתור, שרי אחר כך לבנות של שבחה גם כן. וצ"ע:

(ג) יא"א: עיין ט"ו. ועיין אליה רבה [ס"ק] ו' תירץ דבבשעה באב עצמו הוא אסור אף בלא סעודה, משום הכי אמר שמה יקרבנו אחר. אבל עם סעודה אסור. הלא שייך שמה יקרבנו בשביל הסעודה. ומהזיר גרושתו מנשואין יבואר א"ה כמ"א אות (ח') [ט]:

ה וצ"ב דוד. עיין מ"א. היינו מי שלא קיים פריה ורביה מותר לישא אשה אף מראש דשם אב, רק דלא מסתמא ורע מוליה אין נושאין, ומשום הכי על כל פנים צנוות ציח מתנות לישא מיד אחר משעה בלא שרי כהאי גוונא. ועיין אליה רבה אות ה' ועיין ט"ז אות כ"ד וא"ה"ה שם יבואר. ועיין סימן תקמ"ו [ספק א] שמשע שם כחול המועד יש אומרים דבר חורה אף דלא קיים פריה ורביה אין נושא צנועת. ועיין מגילה ה' ב' ממעטין. יש לומר צנועותין שייך מיעוט, דיש מותרין כל שלא קיים פריה ורביה, ואירוסין כהאי גוונא יש לומר אסור כיון שאין נושא עמה, ועיין מה שכתבתי בנאה א'. עיין צ"ח עמוד רכז ד"ה וענין נוהגין לאסור אף שלא קיים פריה ורביה:

ט ואין נושאיה: עיין מ"א. נישואין לבד שמה. ולא מלאחי כעת צדין וכו' כעת * י י י"א. עיין מ"א. נגמרה צימות מ"ג א' קודם לזמן הזה, וצטור (עמוד רכ) פירש מראש חדש עד הפענית, וכן הוא צנוע אף עושין סעודה אירוסין, משמע אף בשבת נתיים אסור סעודה. ועיין סימן תקמ"ו [מ"א ס"ב ז' ואלא אברהם שם] סעודה בלא זמן אירוסין משמע שם דשרי, יש לומר כן חמיר עפי ואף שלא נתיי חמיר אסור. ורקודין ומחלות משמע עשר נתיי אסור אף בלא אירוסין כלל, ועיין אליה רבה [ס"ק ו]. וישאל שפנינתו כלי זמר אלל אינו ישראל צניח משחלות, וראה כדי פרנסה שרי ודאי, ואף דבר האבד יש לומר דשרי להרוח כהאי גוונא אם אין שמה כלל, עיין הלכות חול המועד [סימן תל"ט ס"ב ה' וזוהי צניח משחלות, וראה כדי פרנסה שרי ודאי, ואף דבר האבד יש לומר דשרי להרוח כהאי גוונא אם אין שמה כלל, [ס"ק א', וצ"ע: יא אסור. עיין מ"א. וה"ו צניח משחלות, וראה כדי פרנסה שרי ודאי, ואף דבר האבד יש לומר דשרי להרוח כהאי גוונא אם אין שמה כלל, הפענית אף לט"ו. וראה הדין עניית מנהו יש לומר דשרי, וא"ה"ה שם יבואר עוד, ועיין אליה רבה אות ז' דלסרוק ראשו יש לומר דשרי, ומיהו צ"ד [סימן ט"ז בשי"ך אות ג' מציא יש אומרים דוקא אשה מותרת לראש, לא האיש, אם כן יש לומר הוא הדין מייד אחר התענית: (בי"ק יא) אסור. מי המ"א מחיר צנועה לפרנסה, הוא הדין סרוקת ראשו דיש מחירין גם שם: ד"ב וצ"ב. עיין פירוש רש"י ז"ל תענית כ"ט ב' ג' אפילו לנכח, ועיין ב"י עמוד רכז ד"ה וי"ט יאפילן ועיין אות ט"ו וי"ט משמע הטעם דשמה היא לו כשנתן נגדיו לנכח, מהאי טעמא אף לכצנעים עי"ט:

מחיר גרושתו מנשואין אי שרי בראש חדש עד הפענית דלאו שמהה הוא לו, או דילמא אסור. ועיין סימן תקמ"ו [ספק ב] משמע הוא הדין כן שרי, וצ"ע כעת * י י י"א. עיין מ"א. נגמרה צימות מ"ג א' קודם לזמן הזה, וצטור (עמוד רכ) פירש מראש חדש עד הפענית, וכן הוא צנוע אף עושין סעודה אירוסין, משמע אף בשבת נתיים אסור סעודה. ועיין סימן תקמ"ו [מ"א ס"ב ז' ואלא אברהם שם] סעודה בלא זמן אירוסין משמע שם דשרי, יש לומר כן חמיר עפי ואף שלא נתיי חמיר אסור. ורקודין ומחלות משמע עשר נתיי אסור אף בלא אירוסין כלל, ועיין אליה רבה [ס"ק ו]. וישאל שפנינתו כלי זמר אלל אינו ישראל צניח משחלות, וראה כדי פרנסה שרי ודאי, ואף דבר האבד יש לומר דשרי להרוח כהאי גוונא אם אין שמה כלל, עיין הלכות חול המועד [סימן תל"ט ס"ב ה' וזוהי צניח משחלות, וראה כדי פרנסה שרי ודאי, ואף דבר האבד יש לומר דשרי להרוח כהאי גוונא אם אין שמה כלל, [ס"ק א', וצ"ע: יא אסור. עיין מ"א. וה"ו צניח משחלות, וראה כדי פרנסה שרי ודאי, ואף דבר האבד יש לומר דשרי להרוח כהאי גוונא אם אין שמה כלל, הפענית אף לט"ו. וראה הדין עניית מנהו יש לומר דשרי, וא"ה"ה שם יבואר עוד, ועיין אליה רבה אות ז' דלסרוק ראשו יש לומר דשרי, ומיהו צ"ד [סימן ט"ז בשי"ך אות ג' מציא יש אומרים דוקא אשה מותרת לראש, לא האיש, אם כן יש לומר הוא הדין מייד אחר התענית: (בי"ק יא) אסור. מי המ"א מחיר צנועה לפרנסה, הוא הדין סרוקת ראשו דיש מחירין גם שם: ד"ב וצ"ב. עיין פירוש רש"י ז"ל תענית כ"ט ב' ג' אפילו לנכח, ועיין ב"י עמוד רכז ד"ה וי"ט יאפילן ועיין אות ט"ו וי"ט משמע הטעם דשמה היא לו כשנתן נגדיו לנכח, מהאי טעמא אף לכצנעים עי"ט:

מחצית השקל

שלא נהגו לישא אפילו כהאי גוונא אין הטעם משום אסור אלא דלא נסמני מלחא, ואם כן כמו דנשואין כהאי גוונא מותר הוא הדין דצבורי נשואין כהאי גוונא מותר אם נושא מיד אחר התענית: (בי"ק יא) אסור. מי שמעתי שיש אומרים יבואר צעדים כו'. עיין בט"ז ס"ק י"ג:

מחצית השקל

שלא נהגו לישא אפילו כהאי גוונא אין הטעם משום אסור אלא דלא נסמני מלחא, ואם כן כמו דנשואין כהאי גוונא מותר הוא הדין דצבורי נשואין כהאי גוונא מותר אם נושא מיד אחר התענית: (בי"ק יא) אסור. מי שמעתי שיש אומרים יבואר צעדים כו'. עיין בט"ז ס"ק י"ג:

מחצית השקל

שלא נהגו לישא אפילו כהאי גוונא אין הטעם משום אסור אלא דלא נסמני מלחא, ואם כן כמו דנשואין כהאי גוונא מותר הוא הדין דצבורי נשואין כהאי גוונא מותר אם נושא מיד אחר התענית: (בי"ק יא) אסור. מי שמעתי שיש אומרים יבואר צעדים כו'. עיין בט"ז ס"ק י"ג:

מחצית השקל

שלא נהגו לישא אפילו כהאי גוונא אין הטעם משום אסור אלא דלא נסמני מלחא, ואם כן כמו דנשואין כהאי גוונא מותר הוא הדין דצבורי נשואין כהאי גוונא מותר אם נושא מיד אחר התענית: (בי"ק יא) אסור. מי שמעתי שיש אומרים יבואר צעדים כו'. עיין בט"ז ס"ק י"ג:

מחצית השקל

שלא נהגו לישא אפילו כהאי גוונא אין הטעם משום אסור אלא דלא נסמני מלחא, ואם כן כמו דנשואין כהאי גוונא מותר הוא הדין דצבורי נשואין כהאי גוונא מותר אם נושא מיד אחר התענית: (בי"ק יא) אסור. מי שמעתי שיש אומרים יבואר צעדים כו'. עיין בט"ז ס"ק י"ג:

מחצית השקל

שלא נהגו לישא אפילו כהאי גוונא אין הטעם משום אסור אלא דלא נסמני מלחא, ואם כן כמו דנשואין כהאי גוונא מותר הוא הדין דצבורי נשואין כהאי גוונא מותר אם נושא מיד אחר התענית: (בי"ק יא) אסור. מי שמעתי שיש אומרים יבואר צעדים כו'. עיין בט"ז ס"ק י"ג:

מחצית השקל

שלא נהגו לישא אפילו כהאי גוונא אין הטעם משום אסור אלא דלא נסמני מלחא, ואם כן כמו דנשואין כהאי גוונא מותר הוא הדין דצבורי נשואין כהאי גוונא מותר אם נושא מיד אחר התענית: (בי"ק יא) אסור. מי שמעתי שיש אומרים יבואר צעדים כו'. עיין בט"ז ס"ק י"ג:

מחצית השקל

שלא נהגו לישא אפילו כהאי גוונא אין הטעם משום אסור אלא דלא נסמני מלחא, ואם כן כמו דנשואין כהאי גוונא מותר הוא הדין דצבורי נשואין כהאי גוונא מותר אם נושא מיד אחר התענית: (בי"ק יא) אסור. מי שמעתי שיש אומרים יבואר צעדים כו'. עיין בט"ז ס"ק י"ג:

מחצית השקל

שלא נהגו לישא אפילו כהאי גוונא אין הטעם משום אסור אלא דלא נסמני מלחא, ואם כן כמו דנשואין כהאי גוונא מותר הוא הדין דצבורי נשואין כהאי גוונא מותר אם נושא מיד אחר התענית: (בי"ק יא) אסור. מי שמעתי שיש אומרים יבואר צעדים כו'. עיין בט"ז ס"ק י"ג:

מחצית השקל

שלא נהגו לישא אפילו כהאי גוונא אין הטעם משום אסור אלא דלא נסמני מלחא, ואם כן כמו דנשואין כהאי גוונא מותר הוא הדין דצבורי נשואין כהאי גוונא מותר אם נושא מיד אחר התענית: (בי"ק יא) אסור. מי שמעתי שיש אומרים יבואר צעדים כו'. עיין בט"ז ס"ק י"ג:

מחצית השקל

שלא נהגו לישא אפילו כהאי גוונא אין הטעם משום אסור אלא דלא נסמני מלחא, ואם כן כמו דנשואין כהאי גוונא מותר הוא הדין דצבורי נשואין כהאי גוונא מותר אם נושא מיד אחר התענית: (בי"ק יא) אסור. מי שמעתי שיש אומרים יבואר צעדים כו'. עיין בט"ז ס"ק י"ג:

מחצית השקל

שלא נהגו לישא אפילו כהאי גוונא אין הטעם משום אסור אלא דלא נסמני מלחא, ואם כן כמו דנשואין כהאי גוונא מותר הוא הדין דצבורי נשואין כהאי גוונא מותר אם נושא מיד אחר התענית: (בי"ק יא) אסור. מי שמעתי שיש אומרים יבואר צעדים כו'. עיין בט"ז ס"ק י"ג:

דימתא סט וכפירוש
 [עס ד"ה וניהן שלנו]
 וס ד"ה גרסי: רמב"ן
 מותר האדם סט כנס
 האומות:]
 אז [דכז יתק בר גיור
 ה] דרכי יוסף [עס]:
 ור [עמוד רמ] כנס
 העזרי [האמ"ה סימן
 :חוספות מועד קטן כג,
 ה כל חטות ל א ד"ה
 ה, כנס רש"י: מרדכי
 רמח"ל: מניח משנה
 ז, ה, ו מדעת הרמב"ם:]
 י' [עס ד"ה כג]:
 "ר יהודה בר רבון
 [הוצא גי'ן עס]:
 זוקי יוסף [מועד קטן
 ה, ג ד"ה כג]:

יונים לרמ"א

מהר"ל שם סוף
 עמוד רלט:
 קח [סימן ט] [רא"ז]
 דרה] טו [הענין סימן
 מה"ר אברהם מפרגל
 ח לטור: מהר"ל סט
 עמוד רמ]:
 גהות שערי דורא
 אלמס דה א"ת ין]:
 יב"ר עצמו כח:
 ונספות פרק בתרא
 י"ח ג ד"ה ומחילין
 ומהר"ל [עס]:

(ד) ואפילו מטפחות הידים כו'. זה לשון רש"ל [בניאורו לטור]
 ולאחזו נוהגים איסור אפילו מראש חדש כל דבר שנוהג בשבוע שכל
 משעה באב, חוץ ממה ששייך לכבוד שבת אין לשנות כלל כגון כמות
 ומטפחת דנוהגין הימור, אבל בדינין כמדומה שנהגו בו איסור.
 וז"ע דמחמירין באבל ממש אף

הכמות לשבת [ו"ז סימן שפט עקיף
 ג בהגה], אבל מטפחת הידים והשלחן
 כמדומה שנוהגין הימור פשוט אפילו
 באבל, הנראה לענ"ד כתבתי, ועיין
 ביו"ד סימן שפ"ט [בניאורו לטור],
 עכ"ל: (ה) וכ"כ פשתן כו'.
 בטור [עמוד רכז] כנס הרמב"ן [סוחר
 האדם עיין אבילות ימנה עמוד רמון הא
 דאין כלי פשתן משום גיהוץ דוקא
 בישינים, אבל בחדשים יש בהם משום
 גיהוץ. אלמא דכלי זמר אפילו ישנים
 אסור, הלכך כלים חדשים בין לנשים
 וי בין לזכרים אסורים, וכן ישנים
 מכוסין כולן אסורים אפילו להניח
 אחר השבת כו', עכ"ל. נראה
 פירושו דהך ישנים מכוסים דקאי
 גם כן דוקא לאיסור גיהוץ, דכמו
 שאסור גיהוץ בחדשים כן אסור
 לנהיץ כלים מכוסים, וזה אפילו
 בכלי פשתן, וזהו שכתב ב"י [עמוד
 רכז ד"ה וכן] וכן ישנים מכוסים
 בין לנשים בין לזכרים אין דלמך בין
 דפשתן כולן אסורים, דבכינוס לא
 שאני לן בין זמר לפשתן, עכ"ל.
 פירוש לענין גיהוץ כלים מכוסים
 אין חילוק בין זמר לפשתן כמו שאין
 חילוק בחדשים בין זמר לפשתן.
 ומ"מ ז"ל [ב"ה עמוד רכז ד"ה ואיכא]

הקשה על ב"י כמה שכתב דבכינוס לא שאני כו', דזה אי אפשר להרמב"ן, דלדעתו כלי פשתן אין בהם משום גיהוץ שלנו ולא משום
 כינוס שלהם, גם הב"י גופיה כתב קודם לזה [עמוד רכז ד"ה ראשון] ומיהו כלי פשתן ישנים בין לנשים בין לזכרים אין להניח
 מותר, [ע"ס]. ונראה דלא דק או שיש טעות סופר כו', עכ"ל [הג"ה]. הוא סבר דמה שכתב ב"י בכינוס לא שאני לן כו' היינו לאסור
 לכנס ומשום הכי הקשה לו כן, אבל באמת לא דק בדבריו אלו, דהב"י קאי על הרמב"ן דמייירי [בבבבב] כנגדים מכוסים כבר קודם שזע
 זו אלא דבשבע זו בל לנהיץ אותם, זה אסור אפילו בפשתן אפילו בגיהוץ שלנו, אבל באינם מכוסים מותר אפילו בגיהוץ שלהם כדי
 להניח, ומה שסיים הרמב"ן וגיהוץ שלנו נמי אסור בין בישינים, פירוש מכוסים דקאי אדמיקין ליה. וזה פשוט לענ"ד לדעת הרמב"ן.
 איש"ה הלכות לנשים עיין מה שכתבתי ביו"ד סימן שפ"א [ס"ק ג] מדין זה:

עדר פ"ח אמהריק"ש

תקנא כתיב: בין שנהגו יבוי, וס נהגין הימור על ידי נערה [והם] בבית אבד יבוי, ולשנאל וז שיתר לכנס נמים לצד כדי להניח אפילו בערב משעה באב, ינהגו הימור
 לכנס בגדי קטנים כדי ללפסן:

באר היטב

(יד) א"א. אבל במשאל בנימין משמע שמתרת לנשים לנשים, וכן משמע
 בב"ח ובב"י סימן תקנ"ד, [מ"א ס"ק ג]: (טו) אבב"ד. משמע שגם
 לכבוד שבת מותר לנשים לנשים, ויש להקל אם אין לו כמות לשבת,
 ועל ידי עינים פשוטא דשרי, מ"א [ס"ק ד] ע"ש: (טז) יבצ"י.
 עיין ט"ו [ס"ק ד] שאוסר להניח הסדינים, כנס רש"ל: (יז) אבב"ב.
 אפילו אמר לה לכנס אחר משעה באב, מ"א [ס"ק טו]. ועיין סימן
 תקנ"ג ס"ק ה' מה שכתבתי שם. [ובספר אליה רבה ס"ק ח צידד
 להקל בזה לכנס לאחר תשעה באב, ויליף מחול המועד, ע"ש,
 הגא"א]:

שערי תשובה

(יז) אבב"ב. עיין באר היטב. ועיין ביד אפרים על רבוי הבג"א בזה, ועיין בברכי
 יוסף [א"ת ד] בשם נחפה בכסף [ח"א י"ד סימן ד, ד] דאף לפי מה שכתבתי בפרי
 חדש סימן תס"ח [א"ת א ד"ה יבא סתם] דאבירות לעבדים בשאר איסורים דרבנן
 שרי, בשום חוברא דתשעה באב נהגו לאסור אפילו לזכור לכובסת שהיא תקת
 ען שלמה לכובסת בגדי פשתן ערב ראש חדש שתשרה אותם בו ביום כמים
 האחר שנכנס אב הגבור ללבנם על ידי בים ואפי' זכורית כמותה, והכל בבית
 ישראל, [וזאף על גב דמדינא יש להחזיר בכל כקום נכון ליהודי גם בזה להדיחו
 בבית ישראל ואיכא בישום מראית עיני, ע"ש]. ועיין לקמן [באר היטב] ס"ק ל"ח:

פ"ז (ד"ה) שאומר שם לא כיבס ערב הרגל אסור לכבס עד שלשים יום. וזה שאמרו ביבמות דמותר לכבס בתוך שלשים זהו באלו שהתירו להם חכמים לכבס בימי אבלו ובחזו"מ כל הני דחשיב בריש פרק אלו מגלחין (י"ג:) הבא ממדינת הים והיוצא מבית האסורים וכו', וגורסים בסוף מועד קטן (ס:) שלשים יום לכיבוס, וזה שאמרו אבל אסור בתכבוסת דמשמע רק בימי אבלו ולא בתוך שלשים זהו במים בלבד דוודאי מותר בתוך שלשים אבל כדרך כיבוס בנתר וחול אסור, [מוספות כג. ד"ה כ], נכס ריב"א:

ד ודברי הטור אינם מובנים כלל שכתב אבל אסור לכבס כסותו כל שבעה ימים אפילו במים לבד, ולאחר שבעה מותר, וריב"א אסר כל שלשים, ובספר המצות (פמ"ק מ"ה ט"ז) כתב מותר ללבוש חלוק לכן מיד אחר שבעה והעולם נהגו בו איסור, ונוהגין שאדם אחר לובשן תחלה ואח"כ לובשן הוא, וזה המנהג עיקר. עכ"ל. ואיני יודע טעם למנהג זה דאפילו גיהוץ מותר בישנים כ"ש כיבוס. ע"כ לשון הטור. ותמוה למה תמה על המנהג דילמא ס"ל כריב"א נ"ץ, ועוד שכתב וריב"א אסר כל שלשים יוקאי על הקודם שאוסר בשבעה אפילו במים לבד והרי להדיא מבואר בתוספות דבמים לבד גם ריב"א התיר בתוך שלשים:

ה ונראה לי דה"פ דזה שכתב ולאחר שבעה מותר פירושו מותר בחול בכל מיני כביסות גם בנתר וחול ועל זה אומר דריב"א אוסר כל שלשים, ואח"כ הביא דברי ספר המצות שכתב מותר ללבוש וכו' כלומר כרוב דיעות דאחר שבעה מותר בכביסה, והעולם נהגו בו איסור שחוששין לסכרת ריב"א ולכן לובשן אחר תחלה דעתה אינו כמכובס, ומסיים וזה המנהג עיקר, ובזה תמה הטור על מה שכתב שזה המנהג עיקר נהי דהמנהג חשש לדעת ריב"א מ"מ איך כתב שכן עיקר והרי דעת ריב"א היא דיעה יחידאי שהרי"ף (ד"ה) והרמב"ם (ס"ג), ורש"י (יבמות ס"ג) ועוד מגדולי הראשונים מתירים בכביסה, ויותר מזה שהרי אפילו גיהוץ בישנים מותר כמו שהבאנו דהלכה כר' אלעזר בר' שמעון דרק בחדשים אסור

גיהוץ וכ"ש בכיבוס וא"כ איך כתב בעל ספר המצות שכן עיקר, וזהו וודאי תמיה גדולה, ונשמר דס"ל דכיבוס נישנים וכמו שכתב הנ"ס זהו יומר ממה. ודו"ק:

ו ונמצא דהעיקר לדינא כדעת רוב רבותינו דאחר שבעה מותר בכיבוס וללבוש בגד מכובס, וגם דעת רבינו הבי"י (מ"ה) כן הוא א וזה לשונו: אבל אסור לכבס כסותו כל שבעה ימים אפילו במים לבד ולאחר שבעה מותר [נכל מין כיבוס], וכשם שאסור לכבס כך אסור ללבוש המכובסין קודם לכן ואצ"ל שאסור ללבוש חדשים. עכ"ל. וכתב עליו רבינו הרמ"א ואחר שבעה שרי, והעולם נהגו בו איסור, ונוהגין שאדם אחר לובשן תחלה ואח"כ לובשם האכל והמנהג עיקר, וכן נוהגין במדינות אלו לאחר שבעה, ואם לבשו אדם אחר רק שעה אחת די בכך. עכ"ל. ונ"ל דזה שכתב שהמנהג עיקר אין כוונתו שכן עיקר לדינא שהרי כבר תמה הטור על זה כמו שנתבאר אלא דכוונתו דלא תימא שאין להמנהג שום טעם אלא שיש עיקר למנהג זה, והיינו שסוברים כשיטת ריב"א, מיהו לדינא בוודאי קי"ל כרוב הפוסקים, וכמדומני שעתה אין נוהרים בזה ליתן לאחר ללבוש הכתונת מפני שהרבה אנשים קצים בזה ללבוש כתונת שלבשו אחר, ועוד דבכתונת יש להקל אפילו לריב"א דאין זה משום תענוג אלא שא"א לילך בכתונת הישנה מפני הזיעה, ואפשר לומר דכוונת הריב"א הוא על שארי בגדים ולא על כתונת:

ז ובפרט אנו שלושין רק משבת לשבת כבר כתב המהרש"ל בתשובות [סימן ק] (ק) [מ] דאפילו בתוך שבעה מותר ללבוש בשבת כתונת לבן, וכתב בזה הלשון: כשבת של אבילות מי שאינו לובש כתונת מכובס הוא חסידות של שטות. עכ"ל. ובמדרש בפתחה (ס"ג) דאיכה על פסוק 'שיחו בי יושבי שער' (תהלים ס"ג) הביא דהאומות היו מבזים אותנו בהחלוק שלובשין רק משבת לשבת ע"ש, וראיתי לאחד מהגדולים שכתב דאפילו בחול מותר לאבל בתוך שבעה להחליף הכתונת אם הישנה מליאה זיעה או ערוביאה, דלא אסרו רק לתענוג ולא מפני הצער כמו ברחיצה, [פמ"י משנה סק"ז נכס לחמי מודה (ס"ג) ב], וק"ו בשלשים

בער"ש לא יעלה על הדן כתונת מכובס ופוזמקאו וכיוצא בהם שיש להגוף ח גם הסדינים והמצעות תוך שבעה, וכן אין וכן מטפחות הידים אסור במועד, אך לכבוד שבת י מטפחת מכובסת וט"ו מטפחת לנגב הידים מו כחול אסור, וכן כל אות אלו מגלחין (י"ג:) שמותי היוצא מבית השביה ומן שהתירו לו חכמים כמ"ש שנדר שלא לכבס ונשאל והבא ממרחקים שהלך ל היה לו פנאי לכבס והתירו אבלו כהאי גוונא לא ה מבית האסורים ותיכף נע לא התירו לו לכבס תוך מפני כבוד הרגל, וכן תקפתו אבילות והיינו שאחר זה הדין כן, אם א אחרי אחד מכל מה שנת שבעה אף בנתר וחול, וא לו בלא אחד מכל מה במים ולא בנתר וחול ב בצינעא בתוך ביתו, וכן לכבס בגדי קטנים שמו דקטנים א"א שלא להז לכבסם בבית דהכל רואין

ט כתב רבינו הבי"י בסו תוך שבעה כי וישנים יוצאים מתחת ה הוה אין בו רבותא כלל במים בלבד אסור וכן ללב במים בלבד אסור כמו שנ משום דלענין שלשים נ לשונו: כל שלשים יום א תחתיו בגד מגוהץ והו ואפילו הוא של פשתן ועג עד שיגיע הרגל אחר שלט עכ"ל. וכדי שלא לטעות

מגדולי הראשונים מתירים בכביסה, ויותר מזה שהרי אפילו גיהוץ בישנים מותר כמו שהבאנו דהלכה כר' אלעזר בר' שמעון דרק בחדשים אסור

כער"ש לא יעלה על הדעת לאסור כלל ללבוש כתונת מכובס ופוזמקאות מכובסים ומכנסים וכיוצא בהם שיש להגוף צער אם לא יחליפם: L

ה גם הסדינים והמצעות של מטה אסור לכבסן תוך שבעה, וכן אסור להציע המכובסין, וכן מטפחות הידים אסור אע"פ שמותר לכבסן במועד, אך לכבוד שבת יוכל לפרוס על השלחן מטפחת מכובסת [ט"ז סק"א], וממילא דגם מטפחת לנגב הידים מותר לכבוד שבת אבל בחול אסור, וכן כל אותם ששינינו בריש פרק אלו מגלחין [י"ג] שמותרין לכבס במועד כגון היוצא מבית השביה ומבית האסורים ומרוחק שהתירו לו חכמים כמ"ש בסימן של"ד וכן מי שנדר שלא לכבס ונשאל לחכם במועד והותר, והבא ממרחקים שהלך להרויח ובא עתה ולא היה לו פנאי לכבס והתירו לו במועד מ"מ בימי אבלו כהאי גוונא לא התירו לו, כגון שיצא מבית האסורים ותיכף נעשה אבל, וכן כל הני לא התירו לו לכבס תוך שבעה, ובמועד התירו מפני כבוד הרגל, וכן באבלות אם חלילה תקפתו אבלות והיינו שאירעו שני אבלות זה אחר זה הדין כן, אם אירע לו השני אבלות אחרי אחד מכל מה שנתבאר מותר לכבס תוך שבעה אף בנתר וחול, ואם השני אבלות אירעו לו בלא אחד מכל מה שנתבאר מותר לכבס במים ולא בנתר וחול ובלבד שיעשה זה בצינעא בתוך ביתו, וכן בכל אבלות מותר לכבס בגדי קטנים שמת אביהם או אמם, דקטנים א"א שלא להתליף בגדיהם ומותר לכבסם בבית דהכל רואים שזהו בגדי קטנים: L

ט כתב רבינו הב"י בסעיף ג', אסור ללבוש תוך שבעה כלים חדשים צבועים וישנים יוצאים מתחת המכבש. עכ"ל. והדין הזה אין בו רבותא כלל שהרי אפילו כיבוס במים בלבד אסור וכן ללבוש המכובסים מקודם במים בלבד אסור כמו שנתבאר וכ"ש הני, אלא משום דלענין שלשים כתב בסעיף ה' וזה לשונו: כל שלשים יום אסור ללבוש או להציע תחתיו בגד מגוהץ והוא שיהא לכן וחדש ואפילו הוא של פשתן ועל אביו ועל אמו אסור עד שיגיע הרגל אחר שלשים ויגערו בו חבריו. עכ"ל. וכדי שלא לטעות לומר דזה שהתירו

בשלשים אסור בשבעה והיינו מגוהץ ולבן וחדש אבל צבוע וישן גם בשבעה מותר, לזה קמ"ל דבשבעה אסור בכל. וזה שכתב אפילו של פשתן להוציא מדעת הרמב"ם שהכאנו בסעיף ב' דכלי פשתן אין בהם משום גיהוץ, והתולקים עליו סוברים דזהו רק לענין תשעה באב עיין בטור. וגיהוץ כתב (פ"ו) די"א צק"ל ובלשון ערב, וי"א דהיינו כיבוס במים ואפר או בנתר ובורית. עכ"ל. וצק"ל נראה דזהו כעין פרע"ס שלנו. וכתב עוד בסעיף ח', שיש מי ח שאומר דהאידינא ליכא גיהוץ שהרי אמרו גיהוץ שלנו ככיבוס שלהם. עכ"ל. ולפ"ז כל מיני גיהוץ שלנו מותר ללבוש בשלשים, ואין נוהגין כן, דוודאי לבנים וחדשים נוהגים איסור ואפילו בצבועים נהגו איסור כחדשים ורק בישנים מקילים:

י תוך שבעה אסור לכבס אפילו שלא ללבוש ד בין ע"י עצמו בין ע"י אחרים, ואם כבר היו בגדיו אצל הכובס עושה בקיבולת לא כשכר יום אלא שלוקח מכל בגד כך וכך, והכיבוס הוא בבית הכובס ולא אצל האבל, מכבס הכובס כדרכו כדין מלאכת תלוש שביד אחרים בקבולת שנתבאר בסימן ש"פ (פ"ט) דמותר ע"ש, אבל אחר שבעה דמותר במלאכה ו מותר אפילו בעצמו לכבס ולגהץ בין לעצמו בין לאחרים, ולא אסור חכמים שלשים יום לגיהוץ אלא ללבוש, ובוה לא דמי לשבעה דבשבעה אסור במלאכה משא"כ בשלשים:

יא כתב רבינו הרמ"א בסעיף ג', י"א דאסור ג' ללבוש בגדי שבת תוך ארבעה שבועות הראשונים אבל אח"כ מותר אפילו על אביו ואמו וכן לעשות בגדים חדשים אבל נהגו איסור כל י"ב חדש. עכ"ל. וזה כמאה שנה שלא נחה דעת גדולי הדור לילך בבגדי חול בשבת דהוי כפרהסיא, וכן בשבת חזון והנהיגו לילך בבגדי שבת. ובגד חשוב חדש וודאי אסור אבל בגדים פשוטים כמכנסים וכיוצא בזה וגם בגד חול כשיש הכרח לזה מותר לעשות דאין זה בגד חשוב, ובכל בו (פ"ק) כתב דאם איש אחר ח ללבוש אותו שנים או שלשה ימים מותר בגד חדש [נאלר הנולה (פ"ט)], ונראה דהחיר באופן זה גם בגד חשוב, ויש לסמוך על זה אם צריך לכך:

Rabinovitch Nachum L., 1928-

13

שו"ת שיח נחום

מאת

נחום אליעזר רבינוביץ
בן אמו"ר איתמר זלחה"ה

ראש ישיבת "ברכת משה" מעלה אדומים
מחבר פירוש יד פשוטה על הרמב"ם ושו"ת מלומדי מלחמה

הוצאת מעלות
שע"י ישיבת "ברכת משה"
מעלה אדומים תשס"ח

ומזיע יש שמתקלח אפילו כמה פעמים ביום, ומי שאינו מקפיד על נקיות כזאת ריחו נודף ומתבזה בעיני חבריו, הרי שסתם רחיצה בין בחמים ובין בקרים היא לנקיות, הסרת זוהמה ובריאות, ואינה גרועה מסיכה לדעת הרמב"ם, וכל שכן לדעת בעלי התוספות הואיל ואנו נחשבים כאיסטניסים לנקיות, ואם כך הדין באבלות ממש, כל שכן באבלות ישנה. לפיכך, כל שהדבר נעשה לשם נקיות ולא לשם תענוג, אין לחלק בין מים חמים למים קרים (ואדרבה, עתים שבימות הקיץ יש מי שדווקא קילוח במים קרים יש לו בו משום תענוג).

74 ב. כיבוס

עוד יש ללמוד מניסוחו של הרמב"ם (הל' אבל ה, ג): "ומניין שהאבל אסור לכבס בגדיו ולרחוץ גופו ולסוך? שנאמר: 'התאבלי נא ולבשי נא בגדי אבל ואל תסוכי שמן' (טמחלב-ד, ב), ורחיצה בכלל סיכה, שהרחיצה קודמת לסיכה". הרי מבואר כי שלוש אלה, כיבוס, רחיצה וסיכה מעניין אחד הם.

וראה בפתחי תשובה (י"ד סי' שפט אות ב) המביא בשם שו"ת לחמי תודה לר' ישעיהו באסאן (סי' ל) לגבי האיסור לאבל להחליף בגדים: "היינו דוקא במחליף לתענוג, אבל אם מחליף לצורך, כגון שהחלוק מלזכך או משום ערוביאי – שרי אפילו בחול תוך שבעה ע"י כך. כמו ברחיצה דלא אסור אלא של תענוג".

והא לך לשונו בשו"ת הנ"ל בסוף דבריו: "שהרי רחיצה וסיכה כל שהוא להעביר את הזוהמה מותר כדגרסינן בתענית יג, ב, וגדולה מזו פסקו הפוסקים דמאן דאית ליה ערוביאי ברישיה מותר לחוף ראשו בחמין דלא גרע מאסטניס שמותר לרחוץ אפילו כל גופו, והוא מדברי התוס' פ"ב דברכות (טו, ב ד"ה אסטניס)... ואם כן אף בהילוף הבגדים כשהוא משום לזכך... ודאי מותר, והסברא מכרעת כן, וכבר כתבו התוס' ז"ל בפרק אלו מגלחין (כא, א ד"ה אלו דברים) דבריייהא דאלו דברים לא תשיב תכבוסת משום דהוי בכלל רחיצה... אלא שזה בבגדים וזה בגוף אבל שתייהם לצורך נקיות... ואע"פ שלא מצאנו זה מפורש בשום אחד מן הפוסקים הראשונים והאחרונים רק במוהריק"ש הוא לבדו, מכל מקום הסברא מסייעתו ודברי התוס' ז"ל שרמזנו המה בעוזריו, ולדידי מה שלא בא הדבר מפורש באמתחת הפוסקים ז"ל אין זה אלא לרוב פשיטותו לפי שהוא דבר הלמד מדין רחיצה וסיכה וכדכתיבנא".

וראה בערוך השלחן (סי' שפט, ז) המביא את דברי הפתחי תשובה, ומסיק: "לא יעלה על הדעת לאסור כלל ללבוש כתונת מכובס ופוזמקאות (=גרבאים) מכובסים ומכנסים וכיוצא

בהם שיש להגוף צער י
אחת, כתב: "שעתה אי
קצים בזה ללבוש כתונת
אלא שאי אפשר לילך ב
אמנם כתבו התוספות י
והזכירו בדבריהם תכו
ובימיהם היחה התכבוס
סי' תתעג), מה שאין כן ה
נמצא, שהאיסור היום י
אבל בוודאי לא על מה
מה שכתבתי בעניין כשו
לסיכום: גם לאשכנזים
רק בשבוע שחל בו תש
מתשעה באב, שהרי א
צריך לומר לבנים, מכו
בהם, ואף ללבוש בגדי
בנחמת ציון וירושלים.

בהם שיש להגוף צער אם לא יהליפם". ובאשר למנהג לתת לאחר ללבשם תחילה שעה אחת, כתב: "שעתה אין נזהרים בזה ליתן לאחר ללבוש הכתונת מפני שהרבה אנשים קצים בזה ללבוש כתונת שלבשו אחר. ועוד דבכתונת יש להקל... דאין זה משום תענוג, אלא שאי אפשר לילך בכתונת הישנה מפני הזיעה".

אמנם כתבו התוספות (יבמות מד, א ד"ה שאני) שלעניין אבלות דרבים חמורה אבלות ישנה והזכירו בדבריהם תכבוסת, אולם מכל מקום אין זאת אלא בדברים שבפרהסיא, ובימיהם היתה התכבוסת בפרהסיא (ראה כבא בתרא נז, ב, מועד קטן יח, ב, ומדרכי מועד קטן סוף סי' תתעג), מה שאין כן היום שהכביסה במכונה ולא בפרהסיא.

נמצא, שהאיסור היום ללבוש בגדים מכובסים אינו אלא על בגדים חיצוניים וחשובים, אבל בוודאי לא על מה שאנו קוראים "לכנים", ואף לא על חולצה ומכנסיים. וראה גם מה שכתבתי בעניין בשו"ת מלומדי מלחמה (סי' פח).

לסיכום: גם לאשכנזים הנוהגים קצת אבלות מראש חודש, וגם לספרדים הנוהגים בזה רק בשבוע שחל בו תשעה באב, מותר להתקלח כל גופו כדרכו לשם נקיות בכל יום חוץ מתשעה באב, שהרי אין זו רחיצה לתענוג. וכן מותר ללבוש חולצות ומכנסיים, ואין צריך לומר לכנים, מכובסים, ואף לכבסם. אבל אסור לכבס בגדים חשובים שמתהדרים בהם, ואף ללבוש בגדים כאלה אפילו היו מכובסים מכבר – אסור. וה' ידאנו מהרה בנחמת ציון וירושלים.

L

ריחו
פיות,
זעלי
שכן
מים
ש לו

דיו:
זל-ב
זס,

יהו
כל
נוך

זת
יה
זל
זס
זל
ה
ל
א
ד

ז
ז

16

Rabinovitch, Nachum L., 1928-

— מלומדי מלחמה —

שו"ת בעניני צבא ובטחון

מאת
נחום אליעזר רבינוביץ
בן אמו"ר איתמר זלחה"ה

בעריכת
רפאל רכס

הוצאת מעליות
ישיבת ההסדר ברכת משה
מעלה אדומים - ה'תשנ"ג

פז. שמיעת מוסיקה בשלושת השבועות

שאלה: האם ניתן להקל לחייל להקשיב למוסיקה בתקופת שלושת השבועות כדי שלא ירדם או לשם הרגעה וכיו"ב?

תשובה: כתב במגן אברהם (סי' תקנא ס"ק יז): "ונראה לי דאסור לעשות ריקודין ומחולות מי"ז תמוז ואילך". ולמה לא הזכיר כלי זמר? מפני שזה אסור כל השנה וכמפורש בסימן תקס סעיף ג) בין הגזירות לזכר החורבן: "וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר לשמח בהם, ואסור לשומעם מפני החרבן". ברם כל זה אמור דוקא "לשמח בהם", אבל מוסיקה שאינה של שמחה לא נאסרה. ואדרבה, אבותינו היו נוהגין לנגן בחלילים בהלית המת כמבואר במשנה בשבת (קנא,א) ודין זה מובא בכל הפוסקים ובשלחן ערוך (סימן שכה סעיף טו): "אינו יהודי שהביא בשבת חלילין לספוד בהם ישראל וכו'", ופירשו שם: "כלי כגון חלילים שקולם מעורר בכי". אמנם בדורות האחרונים נתבטל מנהג זה.

ואף כלי זמר שאסרו "יש אומרים דוקא מי שרגיל בהם, כגון המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר, או בבית המשתה" (סי' תקס שם בהגה). אבל באקראי ולא בבית המשתה - אין איסור. ופוק חזי מאי עמא דבר, שהיום נפוצו מאד מכשירי רדיו ורשמקול וכיו"ב, וישנן רחובות בשכונות החרדיות בירושלים ת"ו, גאולה ומאה שערים, שקול הקלטות של שירים וריקודים חסידיים בוקעים מכל פינה מן הבוקר עד הערב, ואין פוצה פה ומצפץ.

אולם ודאי שבבין המצרים ראוי לא לנגן קלטות של שמחה אפילו בלא ריקודים, ואפילו בשאר ימות השנה הממעט בכך קדוש יאמר לו, אם לא בשמחה של מצוה; ובפרט שהרבה מן הניגונים ה"חסידיים" החדשים אינן אלא העתק של מוסיקה פרועה של הגויים. אבל מוסיקה רצינית לא נאסרה מעולם, וכל שמותרת בכל השנה כולה, אף בבין המצרים לא נאסרה, שהרי לא היתה גזירה מיוחדת על מוסיקה בימי האבל. ואין צריך לומר, אם יש צורך בהקשבה למוסיקה לחייל לשמור על עירנותו - ברור שמותר.

פח. רחיצה והחלפת בגדים בתשעת הימים

76 שאלה: מה הוא גדרם של איסורי רחצה ולבישת בגדים מכובסים בתשעת הימים?

תשובה: כתב בשלחן ערוך (או"ח תקנא,טז): "יש נוהגים שלא לרחוץ מראש חדש, ויש שאין נמנעין אלא בשבת זו (ושחל בו תשעה באב)". ברם

גיד",
קנות
עשה
ספק
אף
יש

מכר
שים
כרו;
זה

של
כל
לא
זי
מי
ע"פ
כיון
ינין
ולא
צם
הן.
זו
תו
מר
טי

זוא
גם

מי
זין
יש

מכובסים, ואם אין לו להחגיג כגון לשחות בבריכה, וכן שמתהדרים בהם, וללבוש בו וה' יראנו מהרה בנחמת ציון

פט. פעילות בו

שאלה: חייל היודע שבאמנו בטחונית ובגלל כך יצטרך ל השעה ההיא?

תשובה: אמרו בתענית ויג התענה עד אותה שעה) - לאו שמ משלימין (אלמא אע"ג דאי לצעורי נפשיה בעלמא הוא" אבל אינו תענית לא להתפג וכל שעה שהוא רוצה לאנ שפסק "אינו תענית".

במשנה תענית (ב"ה) מבוז תעניות הראשונות - אנשי ו לא היו מתענין; שלש שניות אב - מתענין ולא משלימין; דברי רבי יהושע. וחכמים לא היו מתענין; שלש שניות בית אב לא היו מתענין; שב ואנשי בית אב מתענין ולא עובד שבוע על הסדר. ובכל באותו משמר בתור וכלומר כלומר אותה משפחה שעו עבודת המקדש, כדי שלא העבודה על אנשי בית אב,

ההלכה נפסקה כחכמים. אחרונות, העוסק במצות ה לו להחמיר יותר מאנשי ב נפשיה עם הציבור. ראיתי (וג, וכן הלכה ו שם) "מתענין

מנהגים הללו, שהם משום אבילות ישנה, אינם חמורים מחיובו של מי שמת לו מת ר"ל ונתחייב באבילות ממש. שנינו במשנה על רבן גמליאל וברכות טז, ב: "רחץ לילה הראשון שמתה אשתו. אמרו לו תלמידיו, לימדתנו רבינו שאבל אסור לרחוץ? אמר להם, איני כשאר בני אדם; איסטניס אני". כך נפסק להלכה (יורה דעה שפא, ג) להתיר למי "שהוא איסטניס ומתנהג בנקיות, ואם לא ירחץ יצטער הרבה ויבוא לידי מיתוש". לא נאסרה אלא רחיצה של תענוג, אבל רחיצה של נקיות ובריאות מעולם לא נאסרה ועיין תוספות שבת לט, ב ד"ה וב"ה).

בימינו אנו, דומני שרוב הציבור מוגדר כאיסטניסים, ואין צריך לומר חיילים שמתייגעים הרבה באימונים בחולות ובחום ומזיעים הרבה. מי שאינו מתקלח יותר מיום אחד מצטער מזה, ובהרבה מקרים גם גופו וגם בגדיו מסריחים ממש, ויש בכך אף סיכון של זיהום ומחלות.

עוד כתב בשלחן ערוך (אורח חיים תקנא, ג) שאסור לכבס בגדים, "וכן המכובסים מקודם, בין ללבוש בין להציע בהם המטה... אסור". אבל לצורך מצוה "כגון אשה הלבושת לבנים ובימי ספירת שבעה נקיים מותרת לכבס וללבוש לבנים ולהציע תחתיה... וכן לכבוד שבת לובשים כלי פשתן ומציעין לבנים כמו בשאר שבתות". ולהלן שם וסעיף יד: "בגדים שמלפפין בהם קטנים ו-חיתולים שמתלכלכים מאד... הני ודאי משרא שרי, ואפילו בגדי שאר קטנים נוהגים להקל", והטעם הביא במשנה ברורה שם (אות פד) "דאין בכיבוסן של אלו משום שמחה". ונראה שהבגדים שלובשים מפני הזיעה, שאנו קוראים לבנים שהם בגדים תחתונים, וכן גרביים, וכן חולצות וכיוצא בהם, שכרגיל מחליפים אותם בכל יום מפני הנקיות והבריאות - כל אלה מותר לכבס אם אין לו להחליף, ואין צריך לומר שמותר ללבוש בגדים אלו מכובסים. כל זה אמור אפילו בסתם בני אדם, ופוק חזי מאי עמא דבר. ואין צורך לומר בחיילים שהזהירות בנקיות והיגיינה היא חשובה אצלם כפליים, הואיל והם חשופים לכל מיני זיהומים.

העיר לי ידידי הרה"ג ר"י שילת שליט"א: לגבי בגדים צבאיים שמקבלים אותם להתלפה ("בגדי ב") נראה שאין בהם משום כיבוס האסור, כי אין משהצים אותם. מוציאים אותם ממכונת הכביסה וזורקים אותם בערימה, ובדרך כלל מגיעים ליד החייל מקומטים. נמצא שכל התועלת בהחלפה היא רק היגיינית, ולא שמחליפים בגד כזה ליופי.

לסיכום: גם לאשכנזים הנוהגים קצת אבילות מראש חדש וגם לספרדים שנוהגים רק בשבוע שחל בו תשעה באב, מותר להתקלח לשם נקיות בכל יום חוץ מתשעה באב עצמו. וכן מותר ללבוש לבנים וכיו"ב

19

מכובסים, ואם אין לו להחליף מותר גם לכבס. אבל רחיצה של תענוג, כגון לשחות בבריכה, וכן כיבוס של שמחה, כגון בגדים חשובים שמתהדרים בהם, וללבוש בגדים כאלה אפילו מכובסים מכבד - אסור. וה' יראנו מהרה בנחמת ציון וירושלים.

פט. פעילות בטחונית בצום תשעה באב

שאלה: חייל היודע שבאמצע יום התענית של תשעה באב יצא לפעילות בטחונית ובגלל כך יצטרך להפסיק את הצום - האם צריך הוא לצום עד השעה ההיא?

תשובה: אמרו בתענית ויבא: "כל תענית שלא שקעה עליו חמה ושלא התענה עד אותה שעה) - לאו שמיה תענית. מיתבי: אנשי משמר מתענין ולא משלימין (אלמא אע"ג דאינו משלים - מתעני קרי ליה - רש"י)? התם לצעורי נפשיה בעלמא הוא". פירש"י ז"ל: "לצעורי נפשיה עם הציבור, אבל אינו תענית לא להתפלל תפלת עננו, ולא לקובעו עליו חובה כלל, וכל שעה שהוא רוצה לאכול - אוכל". וראה בשו"ע וריש סימן תקסב) שפסק "אינו תענית".

במשנה תענית (ב"ו) מבואר שהיו שלשה סוגי תעניות ציבור: "שלש תעניות הראשונות - אנשי משמר מתענין ולא משלימין, ואנשי בית אב לא היו מתענין; שלש שניות - אנשי משמר מתענין ומשלימין, ואנשי בית אב - מתענין ולא משלימין; שבע אחרונות - אלו ואלו מתענין ומשלימין; דברי רבי יהושע. וחכמים אומרים, שלש תעניות הראשונות - אלו ואלו לא היו מתענין; שלש שניות - אנשי משמר מתענין ולא משלימין, ואנשי בית אב לא היו מתענין; שבע אחרונות - אנשי משמר מתענין ומשלימין, ואנשי בית אב מתענין ולא משלימין". פירש הרמב"ם שם: "כל משמר עובד שבוע על הסדר. ובכל משמר בתי אבות, שגם בתי האבות עובדים באותו משמר בתור וכלומר כל בית אב עובד ביומו. וזה שאמר בית אב, כלומר אותה משפחה שעובדת אותו היום - מקילים לה בתענית מפני עבודת המקדש, כדי שלא יחלש גופם... אנשי משמר - ... שמא תכבד העבודה על אנשי בית אב, ויבואו אנשי משמר ויסייעו אותן".

ההלכה נפסקה כחכמים. ואם ננקוט חומרת תשעה באב אפילו כשבע אחרונות, העוסק במצות הצלת נפשות שדוחה כל המצוות, ודאי אסור לו להחמיר יותר מאנשי בית אב שמתענין ולא משלימין משום לצעורי נפשיה עם הציבור. ראיתי מי שמדייק מלשון הרמב"ם בהלכות תעניות (וג, וכן הלכה ו' שם) "מתענין מקצת היום ולא משלימין" שלצעורי נפשיה

ס פ ר

לחמי תודה

שאלות ותשובות מן הרב הגדול הגאון כמ"הדרר
ישעיהו בן הגאון כמ"הדרר ישראל חוקיהו
באסאן וצוק'ל

בוניציאה

שנת קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת לפ"ק

כדפוס

הרופא המובהק כמ"הדרר יצחק פואה ה"י

מוכר ספרים

מ ה ד ו ר ה ה ד ש ה

בתוספת

מפתח ש"ס בבלי ירושלמי ורמב"ם

תולדות המחבר

בעזרתו יתברך

עיה"ק ירושלים תובב"א

תשמ"א

זה עולם
לחמילי
דרזיל זה
סמחן של
זה סקנלו
וק כי כל
ול לראות
ילה סתם
כלל ופרט
וס בגאולי
רי סתיהם
עמים חלו
ימים עד
יקרא :

צפי פסק
זה עתה
ריקן חזן
יי לסריק
לכוס זה
: זה וכתב
וך סקנוד'
: כי עתה
סעל כוס
וסו לאליתו
ספני להם
ונד עאליו
ל ותרצנה
הו ולרצני'
צקס חליתו
ולחבלית
צקס חלך
ס ענו של

כל עי
המיר

והשתא דאתנין להכי צריכוס אנו לברר מה טיבו של הכנה שכתבו להלבי'לאח' הך שבעה שלא נמצא כזה ברברי הפוסקים שלא הזכירו ענין מנהג זה אלא לאחר ז' ומקור הרב מן הס'מק הביאוהו דהטור ומרן ז"ל ס'שפ"ט שכתב חלוק מותר ללבוש מיר' אחר ז' וכו' ונהגו העם להלבישו לאחר שעהא וללבושה מיר' אחר ז' ע"כ וליכ' למיבר דאף התו' לא מיירי לא תוך ל' שהרי מלישג' שכתבו ומיהו זהו המנהג וכו' אחר שתיצו אליביה דרש' ז"ל מוכח רמזו ליה בחד' להחליף הך ז' חלוק מכובס בקורם ופליגי עליו כחד' שהוא ז'ל סתיר להחליף המכוב' להרי' והתו' ז'ל לא התירו לפי המנהג אלא כשלבושו אחר ואם איתא רתק' ל' הוא דמיירי הו'ל למירי בב' ידו' סברתו של הרב ולהקשות עליו בכח המנהג שאינו לא תוך ל' לא ודאי כרכיבנ' דאינחו נמי הך ז' מיירי כה' שלא נמצא לכל הפוסקי' ז'ל ונדולה כזו ראיית' לבעל הלבושו' שהעתיק דברי הס'מק כלשון הזה והעול' נהגו בו באיסור גם לאחר ז' ע"כ לאלא שאחר ז' נהגו שאר' אחר לובשו' תחלה וכו' זכ' נהגו ככרינו' או לאח' ז' אבל תוך ז' לא וזה ריחוי' מפורט לרברי התוס' ז'ל אלא מיהו נל' ע"כ דהאזהרה איתא וזל' פליגי דבותניו בעלי דתוס' כלל ע"כ שאר' דבותנ' ז'ל דהכנה שכתבו הפוסקי' ונכ' אותו שכתבו התו' ז'ל שרש' אלהם שהבנ' המכובס כיון שלבשו אר' אפי' שעה תו' לא מיקרי מכובס לפי שאדם מקפיד על לבושו שלא ישגוף וכיון שלבושו אר' א' שלא ישגוף ניעש או הרב' ורגילו אינשי למיקפר כטינוף בגדיה' כהתי' דגרסי' בפ' כירה כו' אר'ב אויאי איקלע' רבי רבא הוה מאיסן כי ברעיה' בט נא איתבי' אפוריא קסיה דרבא איקפד רבא בעא לצעורי' ופירשי' ז'ל איקפר רבא כשי' טינוף המטה והוא ודאי צריכינן למיכר דא' ע"כ דהו' מאיסן כי כרע' לא היה כל כך שתהיה המטה כהמטפת בהם הרבה דהא רב אויאי ת"ה היה ודרך ארץ קרבה לתורה לא שרב' אפסני' בדעתו הוה ואיקפר אע"פ שהטינוף לא היה מורגש כל כך ולימדנו רז"ל בהאי עובדא שאר' טישו להקפיד על טינוף כליו וכבר כתבנו שכלי פסתן כתנפ' בקלו' ולא יהיה אלא זיעת הגוף שמטנפת אותם ולפיכך שפיר נהגו עלמ' להתיר בלבוש' אר' אחר לפי שמכטל השיבות הכיבוס אמנם החלוק

שיש בכ"ש התוס' ז'ל למ' הפוסקי' הוא להעתי' דהת' רמירו תוך ז' לא איירו אלא במי שכתליף לצורך ואע"פ אין לו להחליף כי אם כשולבשו אר' אחר ופוסקים ולא התירו אלא אחר ז' מיירי במחליף להענין שהרי לכלהו רבותא לאחר ז' מות' בכיבוס לכתחל' ולפי שהס'מק מספק' ליה אי קלן כד'בא שאמר כל ל' לפיכך כתב שגוהניס לר' יר' בלבוש' אדם אחר ושהמנהג עיקר משום דכל שהלכרופפ' בדרך הלך אחר המנהג והא דאי דתוך ז' איתלן למישרי להחליף בשתי' צדך לך משום מינוף שהרי רחיצת וסיכה כל שהוא לעבר את הזוהמא מותר כדגרסי' בתענית' ז' ב' וגדולה מזו פסקו הפוסקים דמאן ראי' ל' הערבוביא ברישיה מותר לחוף ראשו בחמין ולא גרע מאסני' שמות' לרחוץ אפי' כל גופו והוא סבדבי התו' פ' ברבנן מרבנו הירושלמי אבל אסור ברחיצה הראדתימא רחיצ' של תנינו אבל רחיצ' שאינו של תענית מותר וא"כ אף בהילוף הכנדים כשהוא משוט' לכלוך וערבובי' ודאי מותר ודכנרא מברעת כן וכבר כתבו התוס' ז'ל בפ' אלו כנלרין דבריית' דאלו דבריו' לא חייב תכבוסת' משום רהוי' בכלל רחיצה וכמו שזכרנו לעיל הרי שלך לפניך דתכבוסת' לית דרחיצ' היא אלא שזה כבנדים וזה כנוף אבל שתייהם לצורך הנקיות וכמה מ'ש כוהר'קט' ז'ל בספרו ב"ד סי' שפי' ז'ל ברין החלוק הכלוכך נל' מצאתי להת' ד אפי' בחול תוך ז' על ידו' כך יפה כתב ובהשורה מירוס בתוס' ט"ק דף נ"ב ע' בטענה נפל ככפריים וזל' כד' ע"כ והוא דריכור שכתבתי למעלה אבנם מה שהוסף הרב לציון ועין במדרכי אע"פ שהמדרכי כתב סתם ונהגו העם להלביש כלים לבנים לאדם אחר טרם ילבשם דאבל ולא חילק בין ז' לשלישים מ'ס אין דבריים גאלו הכרעו וכבר רמזו עליהן מרן ז'ל וסמכס לרין השלישים דוקא: כדל' דמילתא האי דינא להאי פירשנ' סמוך ונראה לך דעתי הקלושה ישר ונאמן ואע"פ' שלא מצאנו דבר זה מפורש בשום א' מן הפוסקי' הראשונים ואחרונים רק בזהר'קט' הוא לברר מ'ס הסבר'פסייעתו ורבר' וזתוספו' ז'ל שרימוזו כמה בעיוריו ולרדיו מה שלא בא הרבר' מפורש באמתרו הפוסקי' ז'ל אין זה לא לריב פשיטות' לפי שהוא דבר הלכר מדין רחיצה וסיכ' וכדבתיבנא:

→
→

הגליעד הצעיר ישראל רבי ציון ככמ'הור ישעיהו באסאן זאקל

לא ישאלה ראובן מהמת דוחקו הוצרך ללון כנה משמעון והיו לראובן בית שהור בו בכולו ולא השכירו מעולם וכספר להנצל נאיסו רבי

רבי בכר לשמעון קצת מביתו ונכנס שמעון בהלק הבילדו בו וא' וכספתהו וכסר'ו וות' מ'עומאתי במאה ועלה בערבאותיה בלשון הזה ו' אובן' מוכר הלך

חלק מביתו הידוע במצדיו לשמעון בעד סך מ' וקבל עליו אחריות כל ערעור על המכר ו לטובת חלוקה בתנאי עולמי בלא קצב זמן שנ חלוקה לראובן שיוכל הוא וירשיו לגאול באי זמן שירצה חלק הכיר הנל' בעד סך מנה' אחר עבוד' שנים המתחילות מהיום ולא קח לכן ואע"פ' כמתני' ביניה' החלקי' הנל' שאח' ע' ה' שנים הנל' ומש' והלאה עד לעולם ויכל ה' להכריח הטיכור או יורשיו נגאל חלק הבית בעד הסך הנל' והמכר הנל' משתעבד בערו' ב כ' כגאול חלק הבית הנל' לכל הפי' חלוקה וירשו' בעד הסך הנל' בלי שום ערעור ופי' כדון ובאופן חוב נמור עכ'ל שטר' ה' השטר הזה נישר' ביד' לחרש יוניו' א'ת'ש' לחשבונס' וב'א' בו לוי' בן אחותו של ראובן בעוד אחר להפקת רצון שמעון נתחייב בעד הלוה ונכנס בערו' ערב קבלן בעד הכנה הנז' על עצמו שטר חוב לשמעון המלות כזה הל' המנה שמתן לראובן רודי' על ביתו ככה השש שעתידים אתם לעשו' בניכוס אני כתחילתך וזה ערב קבלן שאם יגיע הזמן ולא יפרע לך הנזכר אפרע אני לך באותו זמן ככתיבנו בלי ערעור ופקפוק ועל זה אני משעבד כל ממין שיש לי והעתידי לי ולראוי' האמ' התכתי' שמ אחר כל הרברי' עברו ה' שנים ובעשר' יוניו' א'ת' שלט' לחשבונס' דהיינו ד' קודם תשלום ה' שנים שלח שמעון תביע' לראובן ולוי' יחד וזה נסרה כצויו' מע' הדין להפקת רצון שמעון זאת כודעה לראובן שלהיות' שניהם יחד הייבוס סך מנה' לטבע הפרעון יהיה ביד' לחד' זה יהוייב באותו יום את חובס' וכו' ולא יוכל לוי' לטעון שלא ידו' א'ס לא יפרע ראובן אר' חובו כפי' שלוי' כ להשניה על ראובן שיפרע ער כאן לשון הו' הערכית ומפני שראובן ולוי' התהילו להיות' ה' להם מהמאת הרבית שהיו מאכילים לשמעון בביתו כל או השני' בחד' שמעון הזה התחב' וכיו'ט' לול'יו את'ש' לטעמ' כתב על פנקס ראובן כלשון הזה כפי' מה שהתנינו בינינו ב להסתלק מכל השש רבית במקח שעשינו וכנרא' בשטר ערכי' שנעש' ביד' יוניו' את'ש' בתחייב לו בעד נכיתא כפי' הדין א' וזו לשנ' בעד' שנים שעברו ד' ז' ע"כ עור כת' ב' בג' לחד' יוניו' את'ש' ליבות ראובן כלש' בעד נכיתא כדלעיל לשנה א' שעברה א' וזו טיען ראובן הלוה שרירת שמעון מביתו כ' הש' א' כו' א

בעזה"ש"ת

זה השער לד' צדיקים יבואו בו

שו"ת

מקדש ישראל

[והזמנים]

על הלכות המצוות

בימי בין המצרים

ב' חלקים

ח"א. פסקי הלכות ח"ב. בירורי הלכות

מהדורת

אברהם פנחס

בערקאוויטש

כל אלה חוברו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ב"ח

ספר חינוך ישראל, סי' נשמת ישראל

שו"ת נשמת שבת ד' חלקים

שו"ת מקדש ישראל ח"ח

ושא"ס

מהדורה חדשה מורחבת

שנת תשע"ד לפ"ק

ברוקלין נ.י.

כיומו, ולאחר זמן נדפס נמי כן בתשרי חכ"א הנדפס בקובץ אור ישראל גליון מ' (ע' ס') שאסור לכבס ולהשתמש באלונטית מכובסות בהט' ימים במקוואות, אלא בימים אלו כל א' יביא אתו עמו אלונטית מביתו.

מהו לישראל לכבסם

ובנוגע במקוואות שמכבסים בעצמן את האלונטיות אי מותר לכבסם באלו הימים, נראה דלפי הג"ל יש להקל אף לכבסם ונהוי ככיבוס בשביל צרכי מצוה, ובשביל צרכי רבים עשו"ת שלמת חיים], מיהו נראה שלא יכבסו ישראל רק נכרי(ה) כיון שאין ההיתר מפורש ופשוט כל כך.

עוד זאת יזהרו במקוואות שמכבסים בעצמן האלונטיות שלא יכבסו רק ההכרח לאלו הימים.

* * *

סימן צ"ג

שאלה - אי מותר ליקח טאשטיכיל מכובסת במשך הט' ימים.

תשובה - מותר. להג"ל בסימן הקודם יש לדון להקל גם כזה שאינו בגד חשוב, גם אינו אלא להעביר הלכלוך, ואין להאדם בו הנאת שימוש (במכובס), גם יש לדמותו למה שהתירו כמה פוסקים להחליף בגדי זיעה (ומבואר במטה משה הטעם משום שאינו בגד חשוב יעו"ש) ואף להמחמירים (כמו שכ' במק"א) יש להקל בזה מטעמים

הקודמים, וחכ"א העיר דלכתחלה ישתמשו בנייר ניגוב.

* * *

סימן צ"ד

שאלה - המתארח אצל חבריו - בהט' ימים אי מותר להציע לו סדינים ומצעים מכובסים.

תשובה - שפיר דמי (אבל אם האורח אינו מפונק יבקש מראש ממארחו שלא יחליף בשבילו). הנה בדרך כלל טבע בני אדם לקרץ להשתמש במצעות שישן עליו אדם אחר (ובעיקר שלא לישן על כר שישן עליו חבריו כשלא החליפו את הכיסוי שעליו), וממילא דכשהוא מוכרח לנסוע לאיזה מקום (לצורך פרנסה או מצוה וכו') דמותר לו לישן על מצעות מכובסות, דהישנות נחשבות אצלו כמלוכלכות, נמצא דבכה"ג חילוף המצעות אינו לשם יפוי וקישוט אלא לשם נקיות המקובל בכל העולם.

אלא שנראה שאם אין ברבר הכרח אין לו לנסוע בימים אלו (לשם טיול) למקום שיודע שיצטרך להשתמש במצעות מכובסות, וכן לא יסע בימים אלו לקאנטרי אצל הוריו אם יודע שיציעו שם בשבילו (ובשביל בני ביתו) מצעות מכובסות (אם לא כשיש בזה משום מצות כיבוד אב ואם או שאר דבר מצוה) דכיון שכבר הוא עומד בהט' ימים כבר הוא מזהר מראש להזהר בכל הלכותיה (ועשו"ת אמרי מרדכי, ולא נראה).

ואם יודע בעצמו שהוא אינו מפונק ויכול לישן על מצעות של אחרים באמת אין לו להחליף.

ונראה דהמארח מותר להציע בשביל מצעות מכובסים ואינו צריך לשאול אותו בערב (כשיגיע לביתו) אנ הוא רוצה שיחליפו בעדו באלו הימים דמסתמא יתבייש לומר שהוא מקפיד עי כך (ובפרט שהוא בהט' ימים) ואז יצטעו הלה על משכבו כל הלילה (ולא יהיה ל שינה רגוע).

אלא שמבואר בשו"ת מנחת יצחק (ח) סי' מ"ד, עיי"ש לגבי אבל דלכתחילה יתן המצעות על גבי הקרקע ואם קשה לו ידרוס עם מנעליו על גב המצעות עד שיתלכלכו קצת (כעצת הכרנ שלמה וכו' בעלמא), ובקובץ מבית לו (גליון י"ג ע' כ"ט) משם בעל שבט הלו שליט"א מיקל בפשטות (וכן לאורח) ועשו"ת דברי שלום (ח"ה סי' ק"ז).

ולכאורה נראה דמי שאפשר לו יש עני שיביא עמו מביתו מצעור משומשים (כדי שלא יצטרך להתעט משינה במצעות מכובסים נקיים ומכובסיב מחדש שהציעו לו שם).

* * *

סימן צ"ה

שאלה - מהו להתארח בימים אלו בבית מלון שמחליפים שב בכל יום את המצעות למכובסות מחדש.

תשובה - יבקש מבעלי המלון שבשאר הימים (מלבד פעם הראשונה) לא יחליפו הסדינים בחדרו. הנה פשוט כנ"ל שלכתחלה כשמגיע לשם רשאי לבקש שיחליפו בשבילו את המצעות, שאינו מחוייב לישן על מצעות של אחרים, ובפרט בבתי מלון ששם מתארחים כל צרוע וכל זכ, אלא שכל זה בתחילת כניסתו להכית מלון, אבל גידון שאלתינו הדיון מהו לאח"כ להניח שיחליפו בשבילו את המצעות מחדש בכל יום ויום (כמו שהוא הדרך בבתי מלון), וראיתי באמת בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' מ"ד) דצריך לבקש מבעלי המלון שלא יחליפו המצעים בשאר הימים שישהה שם, אלא שאם החליפו בלא ידיעתו אין לאסור בדיעבד, וגם בזה לאחר שבדיעבד החליפו בשבילו לכתחילה יתן המצעות על גבי הקרקע, ואם קשה לו ידרוס עם מנעליו על גבי המצעות עד שיתלכלכלו קצת.

ויל"ע בתי מלון השייכים ליהודים שומרי תורה ומצוות אי הם מחוייבים לסדר שבימים אלו לא יחליפו מדי יום את המצעות ליהודים חרדיים המתנהגים לאור השולחן ערוך, דאם יחליפו בשביל כולם נמצא שהוא מכשיל את היהודים החרדיים, שעל פי רוב אין שמין לב לעשות א' מעצות הנ"ל (לשום המצעות על גבי הקרקע או לדרוס עליהן עם מנעליו, ועוד שהרבה אנשים יקוצו לישן עליהן לאחר שיצטרכו לעשות ככה), ואולי יש צד להקל דהא הבעה"ב אין עושה איסור בהחליפן (שהרי אינו עושהו

ואם יודע בעצמו שהוא אינו מפונק ויכול לישן על מצעות של אחרים באמת אין לו להחליף.

ונראה דהמארחו מותר להציע בשבילו מצעות מכובסים ואינו צריך לשאול אותו בערב (כשיגיע לביתו) אם הוא רוצה שיחליפו בעדו באלו הימים, דמסתמא יתבייש לומר שהוא מקפיד על כך (ובפרט שהוא בהט' ימים) ואז יצטער הלה על משכבו כל הלילה (ולא יהיה לו שינה רגוע).

אלא שמבואר בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' מ"ד, עיי"ש לגבי אבל) דלכתחילה יתן המצעות על גבי הקרקע, ואם קשה לו ידרוס עם מנעליו על גבי המצעות עד שיתלכלכו קצת (כעצת הכרם שלמה וכו' בעלמא), ובקובץ מבית לוי (גליון י"ג ע' כ"ט) משם בעל שבט הלוי שליט"א מיקל בפשטות (וכן לאורח), ועשו"ת דברי שלום (ח"ה סי' ק"ז).

ולכאורה נראה דמי שאפשר לו יש ענין שיביא עמו מביתו מצעות משומשים (כדי שלא יצטרך להתענג משינה במצעות מכובסים נקיים ומכובסים מחדש שהציעו לו שם).

סימן צ"ה

שאלה - מהו להתארח בימים אלו בבית מלון שמחליפים שם בכל יום את המצעות למכובסות מחדש.

זלה

ירו
תר
ם.

אם
קש
(י).

קרו
חר
ליו

(י),
זה

(י),
ות,
ות,
שם
כל

אין
(ול

ות:
גלו
שם

ות:
ות:
יון

הא
יה

לשימושו הפרטי) ושוב המתארחים הם במצב אונס, ואף דבעלמא אסור לישראל להביא את ישראל חבירו למצב של אונס, אבל אולי זה שאני שעיקר האיסור על האדם שמטפל בימים אלו כיפוי וקישוט ונוחיות גופו שמביאו לידי היסח הדעת של אבילות, משא"כ זה שאינו בא מצד השתדלותו כלל, ובשורת להורות נתן (ח"ו סי' לו-לח) מתיר לבעל הבית מלון להחליף בכל יום לישראלים העוברים על איסור זה, משום הפסד ממון, שבלא"ה לא יתארחו בבית מלונו, אבל צריך להודיע ולפרסם לכל באי המלון הישראלים דמי שאינו רוצה שיחליפו את המצעות שלו ימלאו את רצונו יעו"ב.

ונראה שעכ"פ מראש חודש עד שבוע שחל בו ת"ב יש להקל.

וראיתי לבעמח"ס וישב משה שליט"א שמיקל בכה"ג עכ"פ להחליף לקראת שבת חזון, משום דכל הטעם דבעלמא לא מקלינן להחליף הסדינים לכבוד שבת מבואר בדרכי משה משום שלא נהגו להחליף בשאר כל ימות השנה לכבוד שבת (מוכח דבלא"ה היה מותר), ממילא דבבתי מלון שהמנהג כן להחליף שפיר דמי, ועדיין יש לפקפק מתרי טעמא חדא ששם מחליפים לאו דוקא מחמת כבוד שבת, שהרי רגילין להחליף בכל יום ויום, ועוד שמסתבר שאזלינן בתר מנהג דעלמא לכל אדם בביתו (שהיות שבביתו אינו רגיל להחליף שוב בכל מקום אסור) [ואף הוא כתב שם דאילו בשאר הימים

(אחר שבת חזון ודאי) אסור, ומר"ח עד שבת חזון יש המורים להקל.

* * *

סימן צ"ו

דשאלה - כשמכבס בגדי קטנים ע"י מכונה (הנקרא וואשינג-ג-מאשין בלע"ז) אי כבר מותר להכניס לתוך המכונה עוד בגדים (אפילו בגדי קטנים שאין בהם עוד צורך להקטנים).

תשובה - אסור. דאף דכדברים האסורים מצד "מלאכה" יש אופנים שמבואר בפוסקים שאין איסור בריבוי בשיעורין [כדקיי"ל לגבי יו"ט דהמבשל לצורך היום שוב מותר להוסיף ולבשל גם בשביל חול (אף דהמבשל רק מיו"ט לחול עובר על איסור תורה) וכן הכא שהוא בחד טירחה, מ"מ בנידונינו שאין האיסור מחמת מלאכה, רק כמה שעוסק בקישוט וכיפוי גופו, או משום שמסיח דעתו מן האבילות לא שייך היתר זה של ריבו בשיעורין, וכל בגד ובגד שמכבס הוא איסור בפני עצמו, וממילא מה שהותר (בגדי קטנים) הותר, אבל השאר לא, וכן יש להסתייע ממש"כ הרמ"א (בס"ג) דאסור ליתן לכובסת עכו"ם, יוצא מזה דבנתינה לחוד איכא היסח הדעת, וממילא שהכא נמי בנתינה לתוך המכונה גרידא שיש בו משום היסח הדעת, וכן ראיתי לאיסור משמיה דבעל אגר"מ ז"ל.

מיהו אולי מי שאין לו מכונה והוא מכבס במכונה מכבסה בתשלומי דמים, וצריך בעד מכונה שלימה המיוחד (וכ"ה בכמה קאנטרי"ס) ואם המכונה ריקנית למחצה ולשליש ויצטרך אח"כ לכבס עוד מכו שהוא הוצאה יתירה למגני עי להקל משום הפסד.

* * *

סימן צ"ז

שאלה - ישראל ש קלינינג-סטאר שיכבס בגדי נכרים באלו ומהו כשתנותו הוא בשכונר

תשובה - אם החנות בשו גוים מותר. מבוא

(ס"ה) דאסור לישראל לכבס נ מפני מראית העין (שיחשדוהו בגדים של ישראל) ועל כן בציו עיי"ש במג"א (סקי"ט) [אלא ש אינו נוהג אלא בשבוע שחל בו נוהגין להחמיר בזה מר"ח כיון ע משום מרה"ע], אבל מבואר שאם זה פרנסתו וחיותו מותר הלשון כדי חייו שאין לו מה

עוד כתבו הפוסקים שאם בגד משונים משל ישראל ב מותר (דליכא מראית העי

וממילא נראה נמי שמה שמצ חנויות לכבס בגדים נ

זר, ומר"ח עד
ם להקל.

מן השוק אם יש לישראל חנות כזה
והחנות הוא בשכונת נכרים מותר לפותחה
בכל אופן, שלא שייך בכה"ג מראית העין,
שלא יחשדוהו, מאחר שבדרך כלל סדר
ודרך החנויות לכבס בגדי האנשים שדרים
שם בשכנות).

מיהו אולי מי שאין לו מכונה לעצמו
והוא מכבס במכונה שבחוק
מכבסה בתשלומי דמים, וצריכין לשלם
בעד מכונה שלימה המיוחד בשבילו
(וכ"ה בכמה קאנטרי"ס) ואם תושאר
המכונה ריקנית למחצה ולשליש ולרביע,
ויצטרך אח"כ לכבס עוד מכונה נמצא
שהוא הוצאה יתירה למגני על כן יש
להקל משום הפסד.

די קטנים ע"י
(הנקרא)
אי כבר מותר
עוד בגדים
אין בהם עוד
(C).

[וכתב בס' בא"ח שכמו כן בכיתו
בצינעה מותר לכבס בגד של
גוי].

L

* * *

סימן צ"ז

אבל נראה שמי שיש לו קלינינג-סטאר
(מכבסה) בשכונה של יהודים
שמחוייב לסוגרה, ובודאי שאסור לקבל
בגדים מישראל לכבסם באלו הימים
משום לאו דולפני עוד (דנהוג אפילו
באיסור דרבנן), ומשום איסור "מסייע ידי
עוברי עבירה" (דאסור אפילו בחד עברי
דנהרא).

שאלה - ישראל שיש לו
קלינינג-סטאר מהו
שיכבס בגדי נכרים באלו הימים,
ומהו כשחנותו הוא בשכונת גויים.

דאף דכדברים
צד "מלאכה"
ים שאין איסור
ל לגבי יו"ט
; מותר להוסיף
; דהמבשל רק
סור תורה] וכן
מ"מ בנידונינו
אכה, רק במה
ופו, או משום
לא שייך היתר
זכל בגד ובגד
עצמו, וממילא
(1) הותר, אבל
חתייע ממש"כ
ליתן לכובסת
ה לחוד איכא
כא נמי בנתינה
בו משום היסח
משמיה דבעל

ואף מי שיש לו מכבסה שיש בתוכה
מכוניות אוטמאטיות (שכל מי
שרוצה לכבס בגדיו משלשל לתוך המכונה
הסכום הקבוע (שוכר המכונה) ומכבס שם
בעצמו הראה שאם הוא בשכונה של
יהודים שמן הראוי שיסגרנו באלו הימים,
מיהו אולי אם מצוי שגם גויים באים לשם
לכבס דמותר להחזיקו פתוח (בשביל
הגויים), אף שמן הסתם יבואו גם יהודים
קלי הדעת ויכבסו שם כגדיהם, כיון
שהישראל אינו עומד עליהם בשעה
שמכבסים (ועוד שלפי החוק אסור לו
לסלק שום אד מן הבאים לשם, כיון שהוא
פתוחה להציבור (פאבליק), ואינו מחוייב
לסוגרו בשביל העבריינים כל שהוא
בעצמו אינו מסייע להכיבוס, וע' בס'

תשובה - אם החנות בשכונה של
גוים מותר. מכואר בשו"ע
(ס"ה) דאסור לישראל לכבס בגדי גוים
מפני מראית העין (שיחשדוהו שמכבס
בגדים של ישראל) ועל כן בצינעה מותר
עיי"ש במג"א (סקי"ט) [אלא שאיסור זה
אינו נוהג אלא בשבוע שחל בו ח"ב, ולא
נוהגין להחמיר בזה מר"ח כיון שאינו אלא
משום מרה"ע], אבל מכואר בפוסקים
שאם זה פרנסתו וחיותו מותר (בפמ"ג
הלשון כדי חייו שאין לו מה לאכול).

עוד כתבו הפוסקים שאם כגדי הנכרים
משונים משל ישראל בכל אופן
מותר (דליכא מראית העין).

וממילא נראה נמי שמה שמצוי בזמנינו
חנויות לכבס בגדים של אנשים